

De minister van Justitie
d.t.v. mw. mr. C.A. Grezel
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Afdeling Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 46
www.rechtspraak.nl

datum 31 januari 2008
contactpersoon R.C. Hartendorp
doorkiesnummer 070 - 361 9788
faxnummer 070 - 361 9746
e-mail R.Hartendorp@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 12060 / ONTW RH
uw kenmerk 5520431/07/6
onderwerp Conceptvoorstel van Wet tot wijziging van de beginselenwetten
in verband met de verruiming van de mogelijkheid een
geneeskundige handeling onder dwang te verrichten - advies

Geachte heer Hirsch Ballin,

Bij brief van 5 december 2007 met hierboven vermeld kenmerk verzocht u, mede namens de Staatssecretaris van Justitie, de Raad voor de rechtspraak (de "**Raad**") advies uit te brengen inzake het conceptvoorstel van Wet tot wijziging van de beginselenwetten in verband met de verruiming van de mogelijkheid een geneeskundige handeling onder dwang te verrichten (het "**Wetsvoorstel**"). Het Wetsvoorstel voorziet in een regeling om de uitgebreide bevoegdheden tot toepassing van dwangbehandeling ook mogelijk te maken in het gevangeniswezen bij gedetineerden met een psychiatrische stoornis.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

Algemene opmerkingen

Gekozen is voor de opzet om de in de Wet Bijzondere Opnemings Psychiatrie Ziekenhuizen (de "**Wet BOPZ**") voorgestane uitbreiding van de dwangbehandeling (artikel 38c, eerste lid, onder a) integraal op te nemen in de beginselenwetten. Dit heeft enerzijds onmiskenbaar het voordeel van

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

datum 31 januari 2008
kenmerk UIT 12060 / ONTW RH
pagina 2 van 4

eenduidigheid en uniformiteit, doch anderzijds wreekt zich op een aantal punten dat het criterium is afgestemd op de Wet BOPZ en de daarbij behorende rechtsbescherming.

In dit kader kan er op worden gewezen dat de dwangbehandeling in de beginselenwetten (deels) wordt toegepast op een groep personen die om andere redenen dan in verband met hun psychische toestand van hun vrijheid zijn beroofd, terwijl de mate van rechtsbescherming niet op alle punten gelijkwaardig lijkt te zijn aan die van de patiënt die in het kader van de Wet BOPZ is opgenomen.

Zo valt met betrekking tot de introductie van het gevaarscriterium van de Wet BOPZ in de beginselenwetten op te merken dat in de voorgestelde regeling als voorwaarde voor dwangbehandeling wordt gesteld dat de psychiater (behandelaar) dient vast te stellen dat aan dit criterium wordt voldaan. Deze beoordeling wordt niet rechterlijk getoetst. In de Wet BOPZ wordt dit gevaarscriterium gehanteerd bij de opname van de patiënt. Bij het verlenen van de machtiging tot opname zal de (civiele) rechter aan dit criterium dienen te toetsen in een rechterlijke procedure, waarin de betrokkene wordt bijgestaan door een raadsman. Ook op andere punten is de rechtspositie van de patiënt onder Wet BOPZ beter gewaarborgd, zo valt te denken aan de rol van de patiëntenvertrouwenspersoon bij de klachtbehandeling, de positie van familieleden, de omstandigheid dat de klachtbehandeling kan uitmonden in een procedure voor de rechter en de positie van de inspectie ex artikel 42 van de Wet BOPZ. Het is aan te bevelen dat aan het verschil in rechtsbescherming tussen het Wetsvoorstel en de Wet BOPZ in de memorie van toelichting aandacht wordt besteed.

In de regeling wordt gebruik gemaakt van relatief open begrippen als “aannemelijk is” en “redelijke termijn”. Over het toepassingsbereik van deze begrippen zou in de memorie van toelichting meer duidelijkheid kunnen worden verschaft. Bijzondere aandacht zou daarbij besteed moeten worden aan het toepassingsbereik op de verschillende groepen van personen waarop de regeling onverkort van toepassing is zoals voorlopig gehechten, waarbij de periode van vrijheidsbeneming niet op voorhand vaststaat, de jeugdigen en ter beschikking gestelden en in relatie tot de voorgestelde termijn van dwangbehandeling van drie maanden.

In de terbeschikkingstelling (TBS) staat thans het begrip verpleging voorop. Tot op heden kan behoudens in een acute situatie geen behandeling worden afgedwongen. De voorgestelde regeling maakt inbreuk op dit uitgangspunt. In de memorie van toelichting wordt hier niet nader op ingegaan. Ook ontbreekt een uiteenzetting van het begrip gevaar uit de TBS en de plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ-maatregel) in relatie tot het begrip gevaar uit de Wet BOPZ, de gevolgen van de mogelijkheid van dwang in relatie tot de verwachte duur van de maatregelen (zie ook pagina 11 van de toelichting, de duur van de opname kan één van de factoren zijn) en de verlengingen daarvan.

datum 31 januari 2008
kenmerk UIT 12060 / ONTW RH
pagina 3 van 4

Enige opmerkingen met betrekking tot de memorie van toelichting

Pagina 6: Onderaan wordt gesproken over andere psychiatrische stoornissen. Waaraan wordt gedacht?

Pagina 13 regel 6-8: Hier wordt vermeld dat de arts er voor zorgt dat de toepassing van dwang wordt opgenomen in het medische dossier en, voor zover beschikbaar, het behandelingsplan. Dit lijkt strijdig met de tekst van de wet, inhoudende dat behandeling slechts kan worden toegepast voor zover deze is voorzien in het behandelingsplan. De arts zal gelet op de wettekst bij deze behandeling psychiater moeten zijn. Iets verder op staat “zo snel mogelijk na toepassing van dwang zal een plan moet worden opgesteld”. Hoe snel is dit, moet dit niet ook in het behandelingsplan worden opgenomen?

Pagina 15: aldaar wordt gemeld dat toepassing van dwang thans niet vaak plaats vindt. Kan er iets worden gezegd over de huidige toepassing en de toekomstverwachting?

Pagina 21: Er wordt gesproken dat dwangbehandeling ook op andere locaties kan worden toegepast. Kan hier iets specifiekere op worden ingegaan?

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen anders dan in hiervoor bedoelde zin wordt gewijzigd, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren.

Hoogachtend,

Th. Groeneveld
Lid Raad voor de rechtspraak

datum 31 januari 2008
kenmerk UIT 12060 / ONTW RH
pagina 4 van 4

Bijlage: redactioneel commentaar

Wettekst

Artikel I, lid 2: Hierbij rijst de vraag waarom in de beginselenwetten in lid 1 telkens wordt gesproken over een “bepaalde” geneeskundige handeling en dit niet terugkomt bij lid 2 waar wordt gesproken over “een” geneeskundige behandeling.

Artikelen II en III: de ene keer wordt gesproken over “behandelingsplan”, de andere keer over “behandelplan”.

Memorie van Toelichting

Pagina 5-8: in aanvang van de memorie van toelichting wordt telkens het begrip dwangmedicatie gehanteerd, terwijl de wet het ruimere begrip dwangbehandeling bevat.

Pagina 14: “verpleegdedossier” moet zijn “verpleegdossier”.

Pagina 16, vijfde regel van onderen: het woordje “niet” staat er een keer teveel.

Pagina 18 laatste alinea: in tekst “aan de orde zal zijn” moet het woordje “zal” weg.